

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ วันนี้วันพระ วันพระ วันโกน โบราณประเพณี ประเพณี โบราณของเรา เขาจะทำบุญตักบาตร ทำบุญตักบาตรเป็นการสร้างบุญสร้างกุศล เวลาเป็นสมบัติของใจๆ สมบัติของใจมีบุญและบาปติดหัวใจนั้นไป บาปและบุญเกิดขึ้นจากการกระทำ เกิดจากกรรม บาปและบุญมันเป็นวิบาก มันเป็นผล ผลเกิดจากการกระทำ การกระทำ เห็นไหม แก้วกรรมๆ กรรมคือการกระทำ

เราทำคุณงามความดีของเรา โดยพื้นฐานโดยวัฒนธรรมประเพณีของเรา วันโกน วันพระ เขาจะทำบุญใส่บาตร ทำบุญใส่บาตรของเขาเพื่อสร้างบุญสร้างกุศล สร้างบุญกุศลไว้ทำไม? ก็ การกระทำไง การกระทำ คุณสิ เวลาเราจะใส่บาตร เราต้องหุงหาอาหาร ในครอบครัวของเราตั้งใจ มีเป้าหมายเดียวกัน ถ้าเป้าหมายเดียวกัน วัฒนธรรมประเพณี ถึงเวลาเขาจะรู้ เขาจะทำของเขา ถึงเวลาปู่ย่าตายายใส่บาตร ลูกหลานก็ชื่นชม มีความสุขในครอบครัวไง นี่บุญกุศล บุญกุศลเป็นสมบัติของใจๆ ใจ ถ้าสมบัติของใจ สิ่งนี้ วันนี้วันพระ วันโกน เขาทำบุญทำกุศลกัน เราก็จะมาทำบุญกุศลกัน

เวลาเขาทำกับเราทำไง เวลาเขาทำ เราเห็นเขาทำ เขาทำแล้วทำไมมันน่าชื่นชม มันน่ามีความสุขของเขา เวลาเราทำแล้วทำไมหัวใจเรามันไม่ชื่นบานล่ะ ทำไมหัวใจเรามันไม่พองแผ้วถ่อ ถ้ามันพองแผ้ว มันพองแผ้ว เวลาบุญกุศล ผลของบุญกุศล ออกผลเวลามันจับคันในหัวใจใจ ถ้ามันจับคันในหัวใจ สิ่งที่ทำแล้วมันชื่นบาน มันมีความสุข มีความสุขมีความพอใจของเรา นั่นบุญ

บุญคืออะไร บุญคือในครอบครัวของเรามีความอบอุ่น มีความอบอุ่นคุยกันรู้เรื่อง มีความสมานฉันท์ แต่ถ้ามันบาปอกุศลล่ะ มีแต่ความขัดแย้ง มีแต่ความเห็นต่าง ความเห็นต่างที่มันเป็นไปตามวัยมันเป็นเรื่องธรรมดา มันเป็นเรื่องธรรมดา เพราะอะไร เพราะเวลาเด็ก เด็กเกิดมาพ่อแม่ไม่เลี้ยงไม่ดู รักษาชีวิตไม่รอดหรอก แต่เวลาเขาโตขึ้นมา เขามีปัญหาของเขา เวลาเขา

โตขึ้นมา เขาเป็นผู้บริหาร เขาเป็นผู้นำได้เลยละ สิ่งนี้ถ้าความเห็นต่างเป็นไปตามวัย ถ้าตามวัย โดยธรรมชาติเป็นแบบนั้น

แต่ถ้าเป็นบุญกุศล สิ่งที่มีมันดิงมาตลอดตั้งแต่เริ่มต้น มันดิงมาของมันมา สรรพสิ่งนี้ มันดิงมาของมันมา เราหวังกันตรงนี้ไง เราที่ทำบุญกุศลกัน แล้วเวลาเกิด คนเราต้องเวียนว่ายตายเกิด ใครจะคัดค้าน ใครจะไม่เห็นด้วยนั่นเรื่องของเขา แต่ข้อเท็จจริงมันเป็นแบบนั้น ถ้าการเวียนว่ายตายเกิด เรามีบุญกุศลเป็นที่การเวียนว่ายตายเกิด เวลาเกิดมาก็เกิดมาโดยที่ไม่ทุกข์ไม่ยากจนเกินไป เกิดมาแล้วดำรงชีวิตของเรา นี่ชีวิต มาฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อให้รู้จักชีวิตของตัวเอง สิ่งที่เราแสวงหาเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย โลกธรรม ๘ ธรรมะเก่าแก่มันมีอยู่โดยดั้งเดิมอย่างนั้นอยู่แล้ว นี่ธรรมะเก่าแก่ คนเราเกิดมาทำดีและทำชั่วมาด้วยกันทุกคน เวลาคนทำดีทำชั่วมาในหัวใจ นั่นนะ มันจะให้ผลในปัจจุบันนี้ ถ้าให้ผลในปัจจุบันนี้ นั่นธรรมะเก่าแก่

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา อาสวักขยญาณ ทำลายอวิชชา ในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเวลาอวิชชาคือความไม่รู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอนาคตังสญาณรู้ทั้งโลกนอกและโลกใน โลกนอกคือการเวียนว่ายตายเกิดของเรานี้ไง โลกใน โลกในที่ในหัวใจอันนั้นไง ในหัวใจที่เวียนว่ายตายเกิด ในหัวใจที่เวียนว่ายตายเกิดเพราะจิตดวงนั้นต้องเวียนว่ายตายเกิด จิตดวงนั้นเวียนว่ายตายเกิดก็เป็นเราๆ ใจ แต่ถ้าโลกนอก โลกนอกคือสังคมใจ สังคมที่เวียนว่ายตายเกิดที่มีการขัดแย้ง ที่มีความเห็นต่างนั้น เพราะเขามีบาปอกุศล เขามีความขัดแย้งกันมา ถ้ามีความขัดแย้งกันมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเตือนตลอด เห็นไหม เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร

มันมีเวรมีกรรมกันมา ถ้ามีเวรมีกรรมกันมา ถ้าเรายังผูกอาฆาตกันต่อไป มันก็จะมีผลต่อเนื่องกันไป ถ้ามันมีผลต่อเนื่องกันไป ในปัจจุบันนี้เราเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เขาเหยียบย่ำเรา เราจะยอมรับเขาได้อย่างไร นี่กิเลสมันเป็นแบบนั้นนะ แต่เวลาเราได้มาแล้ว แต่ภพแต่ชาติที่เราได้มา เราทำมา สิ่งนั้นเราได้มา สิ่งที่ได้มาเราก็ไม่เห็นใจ แต่ในปัจจุบันนี้ถ้าบอกว่าเราเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เสียเปรียบนะ เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร มันเกินเลยไปกว่าความสามารถของเราหรือไม่ ถ้ามันไม่เกินเลยจากความสามารถของเรา สิ่งที่เป็นวัตถุ เราต้องติดตามของเรา แต่หัวใจของเราใจ

เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร เราไม่จองเวรจองกรรมกับใคร ถ้าเป็นทางโลก ถ้ามันเป็นทางโลกทางวิทยาศาสตร์ ถ้ามันเป็นอย่างนั้นเราก็ต้องติดตามผลของเรา เพราะมันเป็นเรื่องโลก มันเป็นเรื่องปัจจุบันที่มันเห็นๆ กันอยู่ว่าเขาเป็นฝ่ายกระทำ เราต้องดูแลรักษาของเรา แต่มันไม่ขัดแย้งในใจใจ แต่ใจเราให้อภัยตั้งแต่หัวใจอยู่แล้ว คือใจเราไม่เอาอยู่แล้ว เราเห็นกรรมเกิดขึ้นมา เราให้อภัยอยู่แล้ว เราไม่เอาอยู่แล้ว แต่เราก็ยังติดตามเหตุการณ์นั้นไป จนให้มันจบสิ้นกระบวนการนั้นไป แต่เราไม่เอาอยู่แล้ว

ถ้าเราไม่เอาอยู่แล้วนะ เตือนร้อนใหม่ หัวใจเราเตือนร้อนใหม่

ที่มันเตือนร้อนเพราะว่าเรากลัวเราไม่ได้ เรากลัวเราไม่ได้ เรากลัวไม่ได้เป็น เรากลัวไม่ได้ชนะเขาใจ ถ้าหัวใจมันขัดแย้งในหัวใจของเรา แล้วการติดตามไปก็จะเอาชนะคะคานเขาไป แต่ถ้าเราไม่เอาตั้งแต่ต้น เราไม่เอา เห็นไหม เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร เราไม่จองเวรจองกรรมกับใคร สิ่งนั้นมันมีเวรมีกรรมกันมา ถ้ามีเวรมีกรรมมา ถ้ามันเป็นตามข้อเท็จจริงก็เป็นข้อเท็จจริงนั้น

ถ้าเรามีคุณธรรมในใจ มันจะทำให้ชีวิตเราร่มเย็นเป็นสุข ความร่มเย็นเป็นสุขนะ มันร่มเย็นเป็นสุขในหัวใจของเรา เราจะเทียบหน้าเทียบตาสังคมนั้นเป็นเรื่องหนึ่ง มันเป็นการเทียบหน้าเทียบตากัน ถ้าเทียบหน้าเทียบตากันอย่างนั้นเป็นอย่างนั้น

แต่ถ้าเราจะมาประพฤติปฏิบัติของเราละ เราจะมาประพฤติปฏิบัตินะ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ของจะมีค่ามากน้อยขนาดไหน เขาต้องหามาเป็นอามิส ต้องเสพมันถึงจะมีความสุขของเขา เรากำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา ถ้าเราใช้พุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา เราจะตามทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะตามทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต

เราไม่ได้ขัดแย้งนะ ตอนนี่เขาไปอินเดียกัน เขาไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ ไปเพื่อให้ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ของเรา เรานั่งลง แล้วหายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ เราจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลางหัวใจนี้ เราไม่ต้องนั่งเครื่องบินไปถึงอินเดีย เราไม่ต้องใช้เงินใช้ทองไปถึงไหนเลย เราจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลางหัวใจนี้เลย ถ้าเราจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลางหัวใจนี้ ฟังธรรมๆ เพื่อเหตุนี้ไง สมบัติมันอยู่

ที่นี้ไง ถ้าสมบัติอยู่ที่นี้ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคตใช่ไหม ผู้ที่ทำความสงบของใจได้มา เราจะไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง

คนจะทิ้ง เราทิ้ง เราทิ้งเขาไว้เบื้องหลังเลยนะ เขาต้องนั่งเครื่องบินไปอินเดียกัน ไปอินเดียเสร็จแล้วเขาต้องไปศึกษาธรรมะกัน ศึกษาธรรมะเสร็จแล้วเขาก็ค่อยจะมาประพฤติปฏิบัติกัน เราทิ้งเขาไว้ข้างหลัง เราไม่ต้องนั่งเครื่องบินไป เรามีสติปัญญาอยู่ที่นี่ เราจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลางหัวใจนี้ ถ้าเราเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลางหัวใจนี้ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้ามันมีความสุขความสงบระงับตรงนั้นมันถึงจะมีคุณค่าทันที

เราเกิดเป็นมนุษย์ไง ที่เกิดเป็นมนุษย์ ที่ทุกข์ๆ ยากๆ กันอยู่ที่นี่ เกิดเป็นมนุษย์ทุกข์ยากมาก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกทุกข์นี้เป็นอริยสัจ ทุกข์นี้เป็นความจริง ทุกข์นี้คือความทนอยู่ไม่ได้ เราทนอะไรได้บ้าง เราทนอะไรได้บ้าง สิ่งที่ยึดมั่นหัวใจ ทนอะไรได้บ้าง มันทนอยู่ได้เพราะเราฝึกฝนไง เพราะเราฝึกฝน เพราะเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ถ้าเราศึกษา สติ สมาธิ ปัญญา สติคือความปกติของใจ เรามีสติไหม เราไม่ก้าวล่วง เราไม่ก้าวล่วงสติ เราไม่หยิบของใคร เราไม่ติเตียนใคร เราไม่ผิดครอบครัวยุคใคร เราไม่ดื่มสุรา เราไม่พูดโกหก เรามีของเรา เรามีสติของเรา สติ สมาธิ ปัญญา เพราะเราศึกษาของเรา เราศึกษาของเรา สิ่งนี้มันเป็นสมบัติของเราไง ถ้าเป็นสมบัติของเรา คนมีสติมีธรรมนะ จะเข้าสังคมใดก็ได้ จะเข้าสิ่งใดก็ได้ มันองอาจกล้าหาญนะ มันองอาจกล้าหาญ เพราะสิ่งที่เราเผชิญกันอยู่นี้มันเป็นของสมมุติ เป็นของชั่วคราว ของมันเป็นของชั่วคราวเท่านั้นแหละ แต่ความจริงของเราคือหัวใจของเรา เราสู้รอบขอบชิด เราสู้เกิดสู้ดับ เราสู้ถึงที่สุด มันไม่มีสิ่งใดเลย เอ็งหลอกกูไม่ได้ พูดยังงั้นเลย เอ็งหลอกกูไม่ได้ เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นๆ มันเป็นแค่สมมุติ แค่ชั่วคราว ของชั่วคราวเท่านั้น

ฉะนั้น จิตใจถ้ามีหลักมีเกณฑ์แล้วมันเข้าได้ทุกที่ ถ้ามันเข้าได้ทุกที่ เรามีหัวใจที่เป็นแบบนี้ เรามีหัวใจแบบนี้ เราจะองอาจกล้าหาญใหม่ ถ้าองอาจกล้าหาญมันลุยไฟได้ทั้งนั้นแหละ พอมันลุยไฟได้ สิ่งใดไม่มีค่าเลย ไม่มีสิ่งใดจะมาหลอกหัวใจดวงนี้ได้เลย หัวใจดวงนี้มันถึงจะมีค่าว่าการเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดมาทุกข์ทั้งนั้นแหละ แต่ความทุกข์อย่างนี้ถ้าเรามีสติมีปัญญา เวลาหลวงตาท่านบอกประจำ เราพอใจที่จะทุกข์

“เกิดมาชีวิตนี้มันก็ทุกข์ยากขนาดนี้อยู่แล้ว ทำไมต้องมาประพาศปฏิบัติให้มันทุกข์ยากมากเข้าไปอีก อยู่อย่างนี้มันก็เจ็บปวดอยู่แล้ว นั่งอยู่นี้มันก็ปวดเมื่อยอยู่แล้ว ยังต้องนั่งสมาธิให้มันปวดเมื่อยมากเข้าไปอีก ทำไมมันต้องไปทุกข์ขนาดนั้นล่ะ”

เกิดมาเป็นมนุษย์ทุกข์อยู่แล้ว แต่เวลาเราเข้าเผชิญกับความจริง เราพอใจที่จะทุกข์ เขาทุกข์เขายากกัน เขาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี้กันเพราะว่าเขาสร้างบุญกุศลของเขา มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ในกามภพ โลกธาตุทั้ง ๓ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในโลกธาตุนี้ แต่ถ้าเราเผชิญกับความจริง เราเผชิญกับความจริง เผชิญกับสัจจะ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เราพอใจ เราทำด้วยความพอใจนะ ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาจิตที่ภาวนาเป็นแล้ว พอจิตมันสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนามันได้ผลไง เวลาวิปัสสนาไปมันเป็นความมหัศจรรย์ เป็นความมหัศจรรย์มากๆ จิตสงบนี้ก็เป็นความมหัศจรรย์แล้ว

แต่ในปัจจุบันนี้พวกเรามักง่าย อยากได้ อยากได้โดยการเชื่อ โดยเชื่อที่เขาว่าลือกันมา เชื่อตามที่เขายกกันมา เชื่อตามๆ กันมา ผู้ใดปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่กรรม มันจะไม่ได้สัจจะความจริงเลย

แต่ครูบาอาจารย์ของท่านทำความจริงของท่านนะ ท่านทำความสงบของใจได้ ใจเป็นสมาธิมันก็มีมหัศจรรย์แล้ว มหัศจรรย์เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาจากหัวใจ มันเกิดขึ้นมาจากการกระทำ แล้วถ้าจิตสงบแล้วรักษา ชำนาญในวิสี ชำนาญในการเข้าการออก ชำนาญในการบำรุงรักษา ยกขึ้นสู่วิปัสสนา พอยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันเกิดปัญญาขึ้นมามันยังมีมหัศจรรย์

พระเรานะ ตอนบวชใหม่ๆ พอสวดปาฏิโมกข์ได้ พระนะ พระที่ท่องพระไตรปิฎกทั้งตู้มันเป็นความมหัศจรรย์ใหม่ คอมพิวเตอร์มันต้องกดๆ นะ มันยังผิดพลาด ไฟมันไม่สม่ำเสมอ คอมพิวเตอร์มันยังผิดเลย ทำไมพระเราท่องพระไตรปิฎกทั้งตู้ได้เลย มันเป็นความมหัศจรรย์ใหม่? มหัศจรรย์ แต่ไปภาวนาแล้วยิ่งกว่านี้ เพราะครูบาอาจารย์ท่านบอกว่านั้นมันเป็นตัวอักษรให้เราจำ เราจำ เราท่องจำเอา แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมามันจะเป็นความจริงขึ้นมา

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมานะ เวลาจิตมันสงบขึ้นมาแล้วมันยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันเกิดปัญญาขึ้นมา มันมหัศจรรย์ๆ มหัศจรรย์ มันเป็นความจริง ความมหัศจรรย์นี้มันมหัศจรรย์ในใจดวงนั้น มันไม่มหัศจรรย์กับคนอื่นหรอก มันก็คือมนุษย์นี้แหละ แต่มันมีหัวใจที่ประเสริฐ มันมีหัวใจวันนีวันพระๆ วันพระผู้ประเสริฐๆ มันประเสริฐกลางหัวใจ ถ้าหัวใจมันประเสริฐขึ้นมามัน

ยกขึ้นสู่วิปัสสนา เกิดภาวนามยปัญญา ปัญญามันชำระ มันสำรอกมันคาย มันคายเชื้อสิ่งที่ทำให้เราเวียนว่ายตายเกิด อวิชชาคือความไม่รู้ เพราะความไม่รู้มันถึงกระเสือกกระสนกันไป เพราะความกระเสือกกระสนนั้นมันถึงต้องเวียนว่ายตายเกิด เพราะความไม่รู้มันปิดตา มันปิดหัวใจ หัวใจต้องขบขันไป ความขบขันอันนั้นมันพาให้เวียนว่ายตายเกิด

ปฏิสนธิจิตไม่มีใครรู้ใครเห็น แต่ปฏิบัติเข้าไปมันจะไปเห็น ไปรู้ไปเปิดเผยกับหัวใจของตัว ไปรู้ไปเปิดเผยขึ้นมากลางหัวใจ มันเป็นความมหัศจรรย์ ทำไมมนุษย์ทำได้ละ

เวลาที่เราเกิดเป็นมนุษย์ ทุกๆ คนแสนทุกข์แสนยาก ถ้าไม่แสนทุกข์แสนยากนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของชาติกษัตริย์ เวลาจะออกบวชนะ นางพิมพาคลอดสามเณรราหุล หัวใจของพ่อ หัวใจของพ่อที่รับผิดชอบเพราะเป็นสุภาพบุรุษ หัวใจของพ่อไม่เคยเห็นหน้าลูก แล้วต้องพลัดพรากไป ต้องพลัดพรากไปเพื่อแสวงหาโมกขธรรม ทุกข์ใหม่ ทุกข์ใหม่ ต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รัก สิ่งที่รัก สิ่งที่เป็นความรับผิดชอบ ต้องพลัดพราก แล้วพลัดพรากไปแล้วไปค้นคว้าอยู่อีก ๖ ปี ค้นคว้ากับเจ้าลัทธิต่างๆ ทุกข์ใหม่ เกิดมาทุกข์ทั้งนั้นแหละ

แต่การเกิดมันเป็นผลของวิญญู คือมันเป็นผลของบุญกุศลที่ทำให้ต้องเวียนว่ายตายเกิด แต่เวียนว่ายตายเกิด เราเกิดมาแล้วเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้ว เราจะศึกษา เราจะค้นคว้า เราจะมีภาระกระทำของเรา เพราะการเกิดนี้มันถึงมีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติ เพราะการเกิดนี้ถึงให้เราเมื่อกายกับใจ ร่างกายนี้เราต้องเจริญเติบโตขึ้นมา แต่หัวใจที่อยู่ในร่างกายนี้มันมีความสุขความทุกข์ในหัวใจของมัน เราจะมีสิ่งใดจะมาบรรเทา ถ้ามีศีลมีธรรมในหัวใจมันก็บรรเทาความทุกข์อันนี้ไป

หน้าที่การงานก็ทำหน้าที่การงานมาเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เพื่อชาติเพื่อตระกูลใช้ใหม่ แต่ความเป็นจริงอันนี้ ความเป็นจริงอันนี้คือหัวใจที่สัมผัส สัมผัสธรรมใจ ถ้ามันสัมผัสสมาธิ มันได้สมาธิของมัน ถ้ามันสัมผัสปัญญา มันได้ปัญญาของมัน ถ้ามันเจริญเติบโต มันพิจารณาซ้ำพิจารณาซ้ำ ทหังคปหาน ปล่อยวางแล้วปล่อยวางแล้ว พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำแล้ว ทำถึงที่สุดแห่งทุกข์ เวลามันขาดเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป มันสำรอกมันคาย แล้วอันนี้มันเป็นความจริง ความจริงตรงไหน

หลอกใครก็ได้ นะ มนุษย์หลอกคนได้หมดเลย แต่หลอกตัวเองไม่ได้ ตัวเองมันรู้ เทศนาว่าการสอนเขาไปทั่ว “มรรคผลนิพพานเป็นอย่างนั้นๆ” แต่คนเทศน์ไม่รู้สักตัว ไม่รู้วิธีการกระทำ ไม่รู้สิ่งใดเลย มีแต่สอนคนอื่น ๆ

แต่ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาเนะ เป็นความจริงเพราะเหตุใด เป็นความจริงเพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เวลาหลวงปู่มั่นท่านประพาศปฏิบัติขึ้นมา ชัดข้อสิ่งใดท่านไปถามหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านมีปัญญามาก หลวงปู่มั่นต้องพิจารณาของท่านเอง เวลาหลวงปู่มั่นท่านเผยแผ่ธรรม หลวงตาท่านถามปัญหาหลวงปู่มั่น เวลาครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่ฝั้น หลวงปู่แหวน หลวงปู่ขาว ครูบาอาจารย์ทุกองค์พยายามดั้นด้นๆ ขึ้นไปหาหลวงปู่มั่นเพราะอะไร เพราะเราแก้ไขเราไม่ได้ หัวใจที่มันมาเจอปัญหาแล้วมันแก้ไขไม่ได้ มันเจอปัญหาแล้วมันติดขัด มันไปไม่ได้ มันไปไม่ได้มันต้องดั้นด้นขึ้นไปหาครูบาอาจารย์ที่พยายามจะชี้ทางให้ได้ ครูบาอาจารย์ที่ชี้ทางได้ ครูบาอาจารย์ที่บอกทาง นั้นไง ความจริงมันเกิดในหัวใจนั่นล่ะ

เวลาศึกษาพระไตรปิฎก ๘ ประโยค ๑๐ ประโยค มันค้นคว้าได้หมดแหละ พระไตรปิฎกมันพลิกแพลง พลิกได้หมดแหละ แต่ทำไมมันแก้ไขไม่ได้ล่ะ ทำไมมันแก้ความสงสัยไม่ได้ ความจริงเป็นแบบนี้ไง ดีแต่สอนคนอื่น ๆ สอนคนอื่นก็บอกเขาตามธรรมวินัยไง ตามพระไตรปิฎกไง แต่วิธีการจะพลิกแพลง วิธีการจะเข้าไปกำจัด วิธีการที่เราจะต้อนกิเลสให้มันจมนุม วิธีการเราจะจับมันมาพิจารณาแยกแยะ มันทำอย่างไร ทำอย่างไร แล้วถ้าเรายังทำไม่เป็นที่เห็นใหม่ เชื่อตามๆ กันมา นิพพานเป็นความว่าง ทุกคนก็ว่างหมดแล้ว เสียตายเนาะ ทุกคนเกิดมาบอกเราเป็นคนดี เราเป็นคนดีแล้วทำไมเราต้องไปวัด เราเป็นคนดีแล้วทำไมมันต้องทำคุณงามความดีมากขึ้นไปกว่านี้ เราก็เป็นคนดีแล้วไง ดีแบบโลก

ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี เราต้องดูพ่อแม่ของเรา พ่อแม่ให้ชีวิตนี้มานะ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก ไม่มีพ่อไม่มีแม่ เราก็ไม่ได้เกิดมานั่งอยู่ที่นี่ พ่อแม่ให้ชีวิตนี้มา แต่ชีวิตนี้มา กตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี เราก็ทำคุณงามความดีแล้วไง ทำคุณงามความดีแล้วมันก็เป็นผลของวัฏฏะไง ก็คือความดีนั้นก็ส่งผลให้เกิดในที่ดีใจ มันก็ยังเวียนว่ายตายเกิดไง ถ้าขาดสติเมื่อใดมันก็ทำร้ายพ่อแม่มัน ไม่ขาดสติมันก็ดูแลพ่อแม่มัน

การขาดสติและไม่มีสติก็ทำให้เวียนว่ายตายเกิด ทำให้มีบุญกุศล ทำให้มีบาปอกุศลอย่างนั้น แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญาค้นคว้าเข้ามา ต้องมีสติ เวลาค้นคว้าเข้ามาในหัวใจมันจะเกิดมหาสติ-

มหาปัญญาละเอียคลึกซึ่งเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไปมันถึงจะไปกำราบ
ปราบปรามกิเลสในหัวใจของเราได้ ถ้าปราบปรามกิเลสในหัวใจได้ เราจะทิ้ง

เวลาหลวงตาท่านบรรลุนิพพาน ท่านกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กราบแล้ว
กราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า พระหนุ่มๆ องค์หนึ่งนั่งกราบทั้งวันทั้งคืน นั่นมันเกิดจากอะไร มัน
เกิดจากความซาบซึ้ง เกิดจากสิ่งที่เรารู้สึกหวั่นไหวมาก แต่สิ่งที่หวั่นไหวมากมันต้องมีคนรู้ก่อน
เรามาแล้วไง มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แล้ววางธรรมวินัยไว้ แล้ว
ไม่มีใครหรือคนเข้าไปถึงจุดนั้นได้ แต่เพราะหลวงตาท่านมีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเป็นคนชี้แนะ
ท่านพยายามชวนชวนเข้าไปถึงจุดนั้นได้ พอเข้าไปถึงจุดนั้นได้ กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้ว
กราบเล่า เพราะอะไรละ เพราะมันซาบซึ้งไง

ในปัจจุบันนี้เขาขึ้นเครื่องบินไปอินเดียกัน ไปถึงที่นั่นเขาบอกว่าซาบซึ้ง เขาไปกราบ
ไหว้กัน ก็สาธุ เพราะคนดีเขาทำกันตามประเพณี แต่ของเรา เราจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าโดยมีชีวิต สิ่งที่สัมผัสได้ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต เห็นไหม เราได้เห็นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า เราได้อุปฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราได้สัมผัส เราได้ดูแล
รักษา ดูแลรักษาพุทธะ พุทธโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เท่ากับดูแลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เอวัง